

UN IMPORTANTÍSSIM DOCUMENT OBLIDAT: EL SÍNODE DE BISBES DE 1971

Aquest 2006 es compleixen 35 anys d'un dels ensenyaments més seriosos de l'Església en el camp social: el text del Sínode de bisbes de l'any 1971, que Pau VI "acceptà i confirmà en la seva totalitat". Costa de creure que no sigui una mica de tots la culpa d'aquest important oblit. Per aquest motiu, potser sigui útil una breu presentació d'aquell Document que molta gent jove ja ni deu conèixer.

A banda del *tsunami*, també hi hagué altres tragèdies l'any 2005, com ara: el terratrèmol al Pakistan i a l'Índia, en què moriren 75.000 persones; l'huracà Stan, que en passar per Guatemala deixà 1.500 víctimes; i, finalment, l'altre mortífer huracà, el Katrina, que passà per la costa sud dels EUA. També Indonèsia, la Xina, l'Iran, Nigèria, l'Afganistan, Bangladesh, el Vietnam, Haití o Mèxic esdevingueren escenaris dels pitjors estralls causats per la naturalesa.

En la impossibilitat de reproduir-lo íntegrament oferim aquí una selecció dels seus paràgrafs més importants. La selecció, la sistematització i ordre dels paràgrafs és nostra i obeeix a criteris pedagògics per facilitar la comprensió i retenció del text. El Document íntegre pot llegir-se a la revista Documents d'Església de l'any 1972.

0. Des d'on parlaven els bisbes

"D'arreu del món, en comunió amb tots els creients i amb tota la família humana, obrint el nostre cor a l'alè dels signes dels temps... volent escoltar la paraula de Déu... i el fort clam d'aquells que sofreixen violència i són conculcats per sistemes i mecanismes injustos"¹ ...

1. Descripció del nostre món

a) "L'esperança que els darrers vint-i-cinc anys ha inundat el gènere humà, és a dir, que el creixement econòmic forniria tanta quantitat de béns que permetria als pobres d'alimentar-se almenys amb les engrunes que cauen de la taula, s'ha demostrat vana"... "la distribució posa en mans d'un terç de la humanitat el control de les tres quartes parts de la renda, de les inversions i del comerç"² ... b) "La ràpida cursa dels armaments amenaça el bé suprem dels homes, és a dir, la vida; sumeix cada vegada més en la misèria els homes i els pobles pobres, i en treuen profit només els que ja són poderosos; engendra un perill continu de conflagració i... amenaça de destruir tota la vida de la faç de la terra"... c) "Els elements essencials de la vida sobre la terra, com són l'aire i l'aigua, resultarien compromesos irreparablement si les elevades taxes de consum i de contaminació en augment continu s'estenien a tota la humanitat"³ .

2. Causes d'aquesta situació:

“Els obstacles objectius que les estructures socials posen a la conversió dels cors, o a la realització de la caritat... els cercles viciosos que actualment s'han transformat en sistema... el concepte d'evolució d'aquells mites i d'aquelles falses conviccions que estan encara inserides en una certa estructura mental lligada amb la noció determinista i automàtica del progrés”. Enfront d'això hom proclama la necessitat d'un “desenvolupament que resulta alhora de l'increment econòmic i de la participació”⁴.

3. Tesi del Document:

“L'acció a favor de la justícia i la participació en la transformació del món se'ns presenta clarament com una dimensió constitutiva de la predicació de l'Evangelí”. I per tant: “L'amor cristià del proïsme i la justícia no es poden separar l'un de l'altre. L'amor, en efecte, implica una absoluta exigència de justícia, és a dir, el reconeixement de la dignitat i dels drets del proïsme... La missió de predicar l'Evangelí, als nostres dies, requereix que ens comprometem per l'alliberament total de l'home... Si el missatge cristià tocant l'amor i la justícia no demostra la seva eficàcia en l'acció a favor de la justícia en el món, més difícilment adquirirà credibilitat davant dels homes del nostre temps”⁵.

4. Per a això:

4.1. Tasques de l'Església:

“Som conscients de la nostra responsabilitat davant d'aquesta situació del món modern, marcat pel gran pecat de la injustícia”... “La nostra acció s'ha de dirigir en primer lloc cap aquells homes i nacions que per diverses formes d'opressió i de l'actual índole de la nostra societat, són víctimes silencioses de la injustícia i no tenen manera de fer sentir la seva veu”... Per això: “L'Església té el dret, o més encara, fins el deure de proclamar la justícia en el camp social, nacional i internacional, com també el de “denunciar” les situacions d'injustícia, sempre que els drets fonamentals de l'home i de la seva mateixa salvació ho requereixen”... Però això imposa a l'Església un deure fonamental: “Si l'Església ha de portar un testimoniatge a la justícia, reconeix que qualsevol que tingui el coratge de parlar de la justícia als homes, cal que sigui ell primerament just als seus mateixos ulls. És necessari, doncs, que nosaltres mateixos fem un examen sobre la manera de fer, els béns en possessió i l'estil de vida que es donen dins mateix de l'Església”⁶.

“Pel que es refereix a les coses temporals, sigui quin sigui el seu ús, no s'ha d'arribar mai a un punt tal que esdevingui ambigu el testimoniatge evangèlic que l'Església ha de donar. La conservació d'algunes posicions de privilegi hauria de ser sotmès constantment al criteri d'aquest principi... L'Església està obligada a viure i a administrar els seus propis béns d'una manera apta per a anunciar l'Evangelí als pobres. Si, al contrari, l'Església es presenta com un dels rics o dels poderosos d'aquest món, resulta disminuïda la seva credibilitat”⁷.

Un camp especial de treball per a l'Església: “La forma d'educació que en general està en vigor encara als nostres dies, afavoreix un individualisme mesquí... L'escola i els mitjans de comunicació social, sovint obstaculitzats per l'ordre establert, permeten de formar únicament l'home com l'ordre mateix el vol, és a dir, fet a imatge seva; no pas a un home nou, sino la reproducció de l'home tal com ja és”. L'educació hauria de preparar “als homes a abandonar definitivament aquells mateixos valors quan deixen de ser útils a tots els homes”. Per a aconseguir-ho: “s'ha de donar mitjançant l'acció i la participació, com també el contacte vital amb les realitats mateixes de la injustícia”. Fins i tot “la litúrgia, que és el cor de la vida de l'Església i que nosaltres presidim, pot ser de gran ajut en l'educació en la justícia”⁸.

4.2. Una paraula al món:

“Els que ja són rics estan obligats a assumir un estil de vida menys material, amb menys malbaratament, per evitar la destrucció del patrimoni que ells, per absolut deure de justícia, han de compartir amb tota la resta de

membres del gènere humà”⁹ ... Per això, l'Església “cria a tots els homes, especialment als pobres, als oprimits i als afligits, a cooperar amb Déu en l'alliberament del món de tot pecat i en l'edificació del mateix món el qual, només quan es converteixi en una obra de l'home per a l'home, arribarà a la plenitud de la creació”. Una raó creient: “L'esperança del Regne futur ve ara a habitar el cor dels homes”.

La nostra reflexió

Dolorosament, aquest de 1971 va ser l'últim Sínode en què els bisbes congregats van poder redactar un text. No sabem si, fruit de la por davant de textos com aquest, en els sínodes següents, el text final va ser redactat pel papa (recollint, en teoria, les aportacions fetes en l'aula sinodal). Així va sortir quatre anys després l'esplèndida *Evangelii nuntiandi*, de Pau VI. Després d'aquesta, els documents següents semblen més escrits en defensa de les posicions establertes en la Cúria romana, que en interès d'una evangelització per als nostres dies. És inevitable preguntar-se si el poc cas fet per la comunitat eclesial al programa d'aquest Sínode no tindrà res a veure amb la posterior evolució del nostre món on, en lloc d'aquella esperança desatada, han anat apareixent les pasteres, la guerra d'Iraq, els desastres ecològics...

Suplement del Quadern núm. 141 de CiJ

Juliol, 2006

¹ L'Església mai no hauria de parlar de cap altra manera: des de tot el món, buscant la major comunió possible i tractant d'obrir el cor al que Déu diu a la Bíblia i en la història.

² Avui la desproporció d'aquesta distribució ha crescut molt, i negativament. Però el món continua donant alè a aquella esperança vana, que el mer “progrès” anirà resolent mecànicament els problemes de justícia.

³ És a dir: justícia (de la que en brollaria la) pau (que facilitaria la) integritat de la creació. Un programa mil vegades repetit en ambients eclesíastics.

⁴ Incomprendiblement, la nostra Església i el món semblen haver abandonat aquesta anàlisi dels factors estructurals i sistèmics, que tant condicionen els problemes de la humanitat, per les conviccions inconscients que neixen d'aquests factors. Pensi's en l'anomenada “idolatria del mercat”. Costa de creure que aquest oblit no sigui interessat.

⁵ Tant de bo ens que equivoquem, però dona la sensació que l'encíclica “Deus caritas est”, tant excel·lent en la seva primera part, abandona aquesta vinculació entre la fe o la missió de l'Església i la promoció de la justícia, reduint aquella a tasques assistencials que creen menys problemes. I tot i així, hi està en joc la dignitat absoluta (teològica i cristològica) de l'ésser humà que, en teoria, cap fe proclama tant absolutament com la cristiana.

⁶ Potser estigui aquí la raó del que s'ha dit en la nota anterior: la nostra Església no és un model de justícia en la seva configuració interior. Per això resulta més còmode eludir aquesta obligació que convertir-se a ella.

⁷ Pertany a la més antiga tradició cristiana l'afirmació: “els béns de l'Església són béns dels pobres”. Recentment hem sentit dir que el vestit de cadascun dels cardenals en la passada promoció costava 2.000 euros. Si s'afegeix a això la sumtuositat de les recepcions diplomàtiques (que no deriven de la missió, sino de l'estructura actual de l'Església), hom es pregunta què deuen dir d'això els pobres de la terra.

⁸ Quantes vegades, quan l'Església demanda plataformes educatives, pensa en la necessitat d'educar per a la justícia social, en un món que educa contra ella? Quantes de les nostres litúrgies desperten el desig de viure per a aquesta justícia que és la primera obra de l'amor?

⁹ No es tracta d'un consell amistós sino d'una obligació greu d'estricta justícia. Si l'Església no insisteix en ella, amb tota la caritat i pedagogia que faci falta, quí haurà perdut el sentit del pecat?